

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.

Egész évre. 2 frt.

Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Április.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények e cím alatt küldendők „Tanítóbarát szerkesztőségének Győrött.”

Kéziratokat nem adunk vissza.

Néhány szó a néptanítókhoz.

Mint tudjuk a nyáron nagygyűlésünk leend.

A képviselőválasztás küszöbön áll, — néhol már meg is történt.

Gondoljuk meg, hogy a nagygyűlés határozatai ugy reánk, mint a nemzeti népnevelés ügyére mindig nagy fontossággal bírnak.

Vannak egyesületi tagok, kik merő dicsőségvágyból korteskednek, hogy a nagygyűlésen az ő nevök is szerepeljen.

A választásnál tehát ne a pajtáság vagy ígéretek vezéreljenek bennünket, hanem a közös ügy.

Adjuk szavunkat arra, ki az egyesületben legértelmesebb, és a kiről gondoljuk, hogy ügyünk előbbre vite-lén mozdíthat valamit. Különösen arra tekintsünk, akinek szilárd jelleme elég biztosítékul szolgál arra nézve, hogy más érdekek által nem befolyásolható, és az ügy szentsége szívéen fekszik.

Továbbá arra figyelmeztetem tisztelt kartársaimat, hogy egyhangu fölkiáltással ne válaszszanak, mert az illető sokszor olyan egyéniség, a ki ellen állása vagy befolyásos volta miatt nem merne senki sem szólani, de a kit talán más jobban helyettesíthetne.

Tehát mindjárt az ügy tárgyalása elején indítványozzák, hogy a szavazás titkosan történjék.

Részemről kívánom, hogy az Isten adjon erőt és buzgóságot megválasztott képviselőinknek a nagy munkálatokban való közreműködésre, és hogy átérezvén megbízatásuk fontosságát, legyenek szilárd lelkűek, és ne téveszszék sohasem szemük elől, mily nagy fontosságuk reánk és a nemzeti nevelésügyre nézve az ő határozataik.

Isten vezérelje őket!

Ziegler Géza.

A tanítók szorgalma,

vagy

a vezérférfiakról.

Ezalatt a czim alatt értem azon tanítóknak szorgalmát és munkásságát, kik küzdve a tanítói pálya nehézségeivel, mégis a tömegből kiemelkedve a tanítók sorsának javításán, tekintélyök emelésén, és a népnevelési viszonyok javításán fáradoztak, és fáradoznak.

S hogy ezt tehessék, s mintegy hatékony állást foglalhassanak el a téren, első sorban is önmagukat művelték.

Mert csak is annak a szava juthat kellő érvényre, a ki értelmi fensőbbsege érzetében bátran és bárhol ki meri mutatni és ki is tudja mutatni azon módokat vagy eszközöket, melyekkel valamely kitűzött célt elérni lehet.

Büszkén mondhatjuk, hogy oly értelmes, oly képzett tanítóink vannak, kik szóval, tettel s ha kell tollal is küzdenek a haladás, művelődés mellett.

Nehéz tanulni; biz a tanulás fáradságot igényel; de annál édesebb azután az öntudatnak, hogy az Isten által adományozott tehetséget nem hagytuk parlagon heverni.

Ha az alap megvan, könnyű akkor az épületet rá rakni.

Tehát azon tanítókat, kik az alapot, melyet az iskola adott nekik, felhasználva kellőleg a köznapiasságból kiemelkedtek, érheti kiválóan a dicséret.

Szinte örömmel vehet már ujságot a tanító kezébe, mert mindenütt találkozik egy egy kollega nevével, mely alatt hatalmas cikket ír, nem csak önmagának, hanem az egész tanitóságnak becsületére.

Hol szerezték ezek tudományukat?

Bizonytal saját szorgalmuknak köszönhetik. Ezek a valódi nemzeti nap számosai, ezek előtt még a többi tanító is saját érdekét tekintve emelhet kalapot.

Vagy talán nem?

Talán ezek saját érdekükért küzdenek?

Nem, hanem az összes tanitóság érdekéért.

És mivel ők fáradnak és küzdenek a többségért, nem érdemlik-e meg tiszteletünket és becsülésünket!

Nézzünk csak körül a hazában, hány szép intézményt létesített e vezér férfiak kitartása, buzgalma, és fáradhatlan munkássága!

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a többi talán nem tett semmit, hanem azoktól is megvárhatjuk a lelkesülést minden jóért, és főleg a tanítók által szerzett vagy szerkesztett irodalmi művek pártolása által.

Melyik közkatona nem szeretne generális lenni?

De ha már generális nem is lehet, mint közkatona szintén tegye meg kötelességét, s ha azt megtette, ép úgy eleget tett a hazának, mint a generális.

Mi is, mint a katonák a generálisuk körül, tömörüljünk vezér férfiaink körül; mert egységben rejlik az erő; egyesülten bármi viharral bátran szemben állunk; egyesülten a tanítók érdekeinek célját könnyen elérhetjük.

Örülhetünk, hogy olyan vezérférfiaink vannak, kik éjt napot egygyé téve, önmagunk művelődésén haladásán munkálkodva, mind a tanitóságnak tiszteletet és tekintélyt szerezve, a nevelésügynek hasznára és a haza javára fordítják minden igyekezetüket.

Kövessük tehát tanitótársak ezeknek vasszorgalmát.

Ha el nem érhetjük is őket, igyekezzünk legalább meg közelíteni.

A kezdet nehéz; de ha a kezdet nehézségeit leküzdöttük, a többi mintegy magától jó.

Feszítettük meg egy kicsit erőnket, mint ezen vezérférfiak megfeszítették s hígjétek meg, a jutalom nem marad el.

Ti pedig derék, szorgalmas tanítók, lobogtassátok a haladás zászlóját tovább is előttünk, s mi követni fogunk benneteket. Mert tudjuk, hogy csak így emelkedhetik a népnevelés szent ügye s ez által a haza.

Győr-Ujváros.

A néptanító és az uri osztály.

A néptanítók nagyobb része parasztok között kezdi meg működését.

Miután belehelyezkedett a mesterházba, a társadalmi szokások szerint meg kell látogatnia az uri családokat.

Ezen első látogatásnak messzeható eredménye szokott lenni.

Nem minden tanító bir a sorsnak azon kedvezményével, hogy olyan családban született és olyan emberek között forgolódott legyen, hogy a sima parqueteken otthonosan érezze magát, miért is némi szorongások között kezdi meg látogatásait.

Eszébe jut ilyenkor minden jó tanács és ezek közül különösen azt választja irányadóul, a melyet a képzőintézetben neveltek beléje: — „légy alázatos.“

Elmegy tehát a szegény paedagogus és azzal a tapasztalattal tér vissza, hogy őt bizony nagyon lenézik és legjobb lesz távol maradnia az uri köröktől.

Sokszor nem annyira az állás, melyet visel, mint inkább a látogatás módja teszi őt lenézetté.

Nem találjuk tehát feleslegesnek azon ifjak részére, kik a képzőintézetből kikerülve állást foglalnak, vagy azon idősebbek részére, kik új helyre mennek, a mai szokásoknak megfelelő magaviseletet leírni, melynek segítségével az intelligens körökben szabadabban mozoghatnak.

Mindenek előtt szükséges, hogy tetőtől talpig az időnek és divatnak megfelelő ruhának legyen.

A kinek ezt megszerezni nem áll tehetségében, az megteheti ugyan látogatását egyszerűbb öltözetben is, de arra ne számíton soha, hogy az intelligens körnek befogadott tagja leend, mert az első hatást a külső teszi.

A ruházat közé ne vegyüljön valami régi darab, mert legyen az egész öltözet a legtisztességesebb és leg-

ujabb, ha egy kopott, divatból kiment kalap, vagy nyak-kendő egészíti ki, tönkre teszi ez az egészet.

Keztyűt ma már csak télen viselnek.

Tehát a ruha az első és legszükségesebb feltétel az intelligens körökbe való belépésre.

A felekezeti tanítók első sorban papjukat látogatják meg.

Ezen látogatásnál a katolikus tanítóktól több tiszteletet és alázatosságot kívánnak, mint másoktól. Az ev. és ref. tanítók könnyebben mozoghatnak.

A kath. tanítónak ezen első érintkezése papjával nagy kihatással van jövő viszonyukra.

Ha igen büszkén beszél a papjával, úgy a béke nem tart sokáig közöttük; ha igen alázatos, akkor meg nagyobb-részt szolgálóvá teszi magát.

Komoly és tiszteletteljes (de nem koldusalázatosságu és meghunyászkodó) arcczal lépjen be papjához, és legjobb, ha „alázatos szolgálója“ üdvözléssel mén eléje és meghajtja magát.

Ha a látogatás állása elfoglalásakor mint hivatalos önbejelentés történik, és papja a kezét nyújtja üdvözlésére, fogadja el azt meghajlással és csókolja meg, de ha látogatását pályázáskor teszi, csak úgy csókoljon kezet, ha a pap már öreg.

Nevetséges és szolgálai dolog, ha a tanító minden látogatás alkalmával kezét csókol a papjának.

Ezt nem kívánja egy művelt katolikus pap sem. Még bemutató vagy első hivatalos látogatása alkalmával sem kell kezét csókolnia, ha papja nem nyújtja eléje kezét; távozása alkalmával pedig elég ha tiszteletteljes meghajlással megszorítja az eléje nyújtott kezét.

A mi a magaviseletet illeti, legyen az papunkkal szemben mindig komoly és tiszteletteljes. Tartózkodjunk

kivált eleinte minden tréfától, mely őt sérthetné. Különösen a hivek előtt adjunk példát arra, hogy a papot tisztelni kell.

Keveset beszéljünk s ha kérdez ne igyekezzünk válogatott, vagy diákos szavakkal felelni, mert könnyen zavarba jöhetünk, a mi legjobban kicsinyíti az embert. Beszéljünk mindig egyszerűen és keresetlen szavakkal, akkor legjobban ki tudjuk fejezni gondolatainkat, és higgadtságunkat megőrizhetjük.

A higgadtság, az elmenyugalom, igen fontos a társalgásban.

Szivarral belépni, vagy rágyujtani mielőtt megkinálatnánk, természetes, hogy nem illik.

A papok nagyobb része megelégszik azzal, hogy magunkat irányukban tisztelettel viseljük, és kötelességeinket elvégezzük, de vannak oly papok is, kik fölfelé fordított kezet nyujtanak a tanító elé s azt hiszik, hogy a tanítónak kötelessége napjában hatszor kezet csókolni, velök levett kalappal beszélni, aztán különféle szolgálai munkát végezni a ház körül, vagy a házban, vagy a ház alatt — a pinczében.

Az ilyen pap előrenyujtott keze előtt egyszerűen meghajlunk s megadjuk neki az állásunktól követelhető tiszteletet, de minden oly felhívását, vagy parancsát fülünk mellé eresztjük, mely jogtalan.

Azon esetre, ha a nép vagy a tanítványok előtt sért bennünket, ha érezzük hogy kötelességünket mindenkor hiven teljesítettük és sértése indokolatlan, mindig megmondhatjuk az igazat, vagy kikerülhetjük a megalázást.

Művelt és higgadtan gondolkozó, kötelességét hiven teljesítő tanító, lehetetlen, hogy összeütközésre kerüljön papjával, s ha ez mégis megtörténnék, el lehet az ügyet békésen simítani.

Az legyen mindig előttünk, hogy tiszteletet és becsülést csak úgy várhatunk másoktól, ha mi is megadjuk másoknak.

Hogy az uri osztály többi tagjaival miként érintkezzünk, arról a jövő alkalommal fogok szólni.

Gárdonyi.

A gyümölcsfák ültetéséről.

Tavasz van, a gyümölcsfák kiültetésének ideje.

Lapunk olvasóinak nagy része bizonyynal szívesen veszi egy nagyhírű gyümölcsésznek dr. Lucas Edének 12 szabályát, melyet újabban minden gyümölcsész követ.

Miután, írja L., a gyümölcsfák növekedése és későbbi fejlődése, különösen pedig termékenysége lényegesen az ültetés helyeségétől függ, azért a következő 12 szabály megtartását ajánlom mindenkinek :

1. A legtöbb esetben közvetlenül a rügyek kifakadása előtti idő legalkalmasabb az ültetésre azért, mert ez esetben az életműködés azonnal megkezdődik, a kiásás által a gyökereken ejtett sebek leggyorsabban behegednek és ennek következtében a gyökerek egészségesek maradnak. — Az őszi ültetés csak akkor előnyös, ha az átültetett fák a gyökerek sebhelyein még a tél beállta előtt hegsejtszövetet vagy talán gyökereket is képezhetnek, ami azonban csak igen meleg és laza talajban szokott bekövetkezni.

2. Ha ősszel ültetünk, szükséges, hogy a gyökereket föld, alom vagy más efélével a fagy erős behatása ellen védelmezzük. Vadoncok és apróbb boglyár bokrok a fagyok által télen gyakran fölemeltetnek és akkor nem ritkán tönkremennek.

3. Mindig ajánlható, hogy a kiültetendő fákat már ősszel vagy legalább korán tavasszal beszerezzük. Ezek azután a nyulak és egerek ellen védelmezendők, jó mélyen a földbe vermelendők, hogy azokat azután kellő időben ültethessük.

4. Minden fa vagy cserje gyökerei közvetlenül az ültetés előtt, éles késsel vagy ollóval simára metszendők. Ez azért szükséges, hogy a fa, miután a nedvesség fölvételére egyéb szervei nincsenek, azt a sima metszések által vehesse föl addig, míg azokon forrany

és új gyökerek képződnek, melyek azután a tápanyag fölvételeit közvetítik. Nagyon jó, ha a fákat az ültetés előtti este már visszavágjuk, és egy éjen át gyökereikkel a vízbe állítjuk. A gyökérmetszesebeknek mind le a föld felé kell fordítva lenniök.

5. A lágymagu gyümölcsfák ágai csak keveset vagy épen semmit sem vágandók vissza és csak a következő évben kell az időközben már meggyökeresedett fát kellőleg visszavágni, minek megtörténtével a legszebb és legerősebb hajtások fejlődnek ki. A vadonra oltott alakfákat csak annyira szabad visszavágni, a mennyire azt az egyöntetőség hozza magával, de az olyan alakfák, melyek törpe alanyokra vannak oltva, erősebben is visszavághatók.

6. A csontárok, minthogy különben könnyen kopaszokká lesznek, ültetés alkalmával mérsékeltén visszavágandók. Redélyfáku szánt kajszai és őszi barackfáknál a metszés azon alak által van föltételezve, melyet elérni szándékozunk.

7. A gödrök kellő mélységben és szélességben lehető kora télen kiásandók és a kihányt föld egy ideig a levegő behatásának kiteendő. Mészgazdag utcasár, épülettörmelék, elmállott pala, márga és komposztnak a föld közé keverése a legtöbb esetben igen jó, de a gödörből kihányt földnek egy más termékeny föld általi kicserélése nem ajánlható, hanem a föntebb említett anyagoknak a föld közé keverése igen.

8. Ha oly helyre szándékozunk ültetni, a hol azelőtt már fa állott, akkor a föld nagyobb területen kiásandó és megjavítandó, különösen pedig a hiányzó kálit kell hamu és korom hozzáadása által visszapótolni.

9. Kevés idővel az ültetés előtt a gödrök háromnegyed résznyire betöltendők és akkor a fa úgy ültetendő el, hogy az még akkor is, ha már a föld teljesen leülepedett, ne nagyon mélyen, hanem nyakával valamivel a föld felszine fölé jusson. Mindazon fák és cserjéknél, melyek alsó részéből gyökerek fejlődhetnek, milyenek például a gyöknes szilva, ostheimi meggy, a birsre és szentiván-almafára ojtott körte és almafák, továbbá a mogyoró és minden bogyarok, ezeknél nemcsak nem árt az egy kissé mélyebb ültetés, hanem inkább még ajánlható is.

10. Minden kiültetett fa ültetés alkalmával, vagy mindjárt azután jól megöntözendő és célszerű módon megkötendő.

11. Az ültetés befejezése után a fa körül emelkedést készítünk, mely fatányérnak neveztetik és melyet a fa dereka felé egy kissé öblösen kell készíteni. Ezen emelkedés valami porhanyos alommal

vagy trágyával vékonyan befödendő azért, hogy ezáltal a netalán még előfordulható hideg vagy esős nap és kiszáradás ellen védve legyen.

12. A fák megeredését előmozdító segédszerek a következők: a nagyobb gyökereknek keskeny pamutszalagokkal vagy mohával való körülcsavarása; egy marék zabnak vagy árpának a gyökerek koronája alá való hintése; a fák derekának szalmával vagy kárával való körülcsavarása, hogy azt a nap és szelek általi kiszáradás ellen védelmezzük; meleg napok utáni többszörös megöntözés; káros rovarok és ártalmas befolyások eltávolítása.

Levelek a szerkesztőhöz.

I.

A „Tanítóbarát“ két első számát megkaptam.

Sok a tanügyi lap. Azért becses lapja vétele alkalmával — nem tagadom — nagyot néztam, hogy hát ismét egy . . . De a lapot, illetve annak programját átnézve, meggyőződtem arról, hogy e lap nem fölösleges, hogy szükségünk van egy ily havi közlöre.

Mi tehát — kik megvagyunk győződve, hogy T. Szerkesztő Urat nem a kenyérkereset, hanem egyedül a tanügy iránt való buzgóság indította a „Tanítóbarát“ szerkesztésére — örömmel üdvözljük új barátunkat s kívánjuk annak a legszebb jövőt. Legyen folytonosan az, minek magát ígérte; akkor a pártolás részünkről mindig meglesz.

Ne szegődjék soha az álhumanizmus és álliberálizmus szolgálatába! — de vezesse mindig a józan mérséklet. Erre tanitsón minket is meg, kik jelen helyzetünkben (bár sok tekintetben méltán) talán kissé türelmetlenek vagyunk.

Fizetésünket nem emelhetik — így mondja jó Trefort urunk is, — de azért a temérdek mellékjövedelemmel bíró jegyzői karnak kilátásba tudtak 100 frtnyi fizetés emelést helyezni. Ha tehát nekünk erre kilátásunk nem lehet, — szellemes cikkei által oda sziveskedjék működni, hogy azok a mai nap is szokásban levő, természetmennyekben s egyesek által kiszolgált fizetést mielőbb megszüntessék.

Fizetésemet múlt hó 25-én szedtem be. Másnap a kanász elküld hozzám a fertályért (az $\frac{1}{4}$ -es mértékért), mivel utánam meg ő szedte a gabnailletményét . . . E formából kifolyólag urunk, parancsolónk a baktertől elkezdve — föl az öregbiróig mindenki. Ez az oka, hogy ha köszönés alkalmával kalapunkat nem alattvalói

teljes hódolattal emeljük meg, hallunk ilyet: „Még a kenyeret-adó urainak sem tud becsületesen köszönni!“ — Ha a „Tanítóbarát“ ezen konvencionális módot, ezen, a csordással és kanászszal egy rangba sülyesztő fizetés-szedést megszüntetni segíti, — már ez egyért is megérdemli, hogy pártoltassék!

Még csak egyet! Szenteljen egy-egy cikket Tekintetes Szerkesztő ur, a pap és tanító közötti viszony tisztázására is. Elmondhatom, hogy a legtöbb bajnak e viszony tisztázatlansága az oka. Lehet, hogy mosolyog ezen a Tekintetes Szerkesztő ur, de én — ki nem teoriából, hanem tapasztalásból beszélek — soha sem szünöm meg állítani, hogy a tanítói- és lelkészi-kar közötti egyetértés igen nagy mértékben föltétele ugy saját javunknak, mint a nevelés-tanítás sikerének. Nyíltan kimondom — mondjon akárki akármit, — hogy nekünk csak a papsággal egyetértve van jövőnk. E két osztály meghasonlása a tanügy halála, ott, hol vallásos nevelés-tanításról van szó. A szabadkőművesi iskolákra nem reflektálok.

Igen szeretném tehát, ha e két osztály között — a nélkül, hogy a tanítói önbecsület és önállóság feladatnék, mint a művelt lelkészi-kar bizonynyal nem is kíván zálogba venni — örökös béke köttetnék meg, úgy, hogy egyik fél segítő-társat, a másik meg őszinte szövetségest nyerne ezáltal. Működjék, Tekintetes Szerkesztő Ur e tekintetben is közre; hadd legyen becses lapja e téren is igazi — „Tanítóbarát“.

Most maradok stb.

Galsán, 1886. márczius 2-án.

Németh György
okl. néptanító.

II.

Már oly sokat olvastam a tanítók és azok csekély javadalmazásáról; de a segéd-tanítókról vajmi keveset, pedig tán ezek is megérdemelnék a figyelmet?!

Szabadjon itt egy példát — a magamét felhozni s azután sziveskedjék megítélni, hogy volna-e szükség itt is a reformálásra?

A mult tanévre pályáztam a „Népt. Lapjában“ hirdetett s. tanítóságra mely 120 frt. fizetés, teljes ellátás és magán-szorgalom után 130—150 fr. volt kiírva. — Uj állásomat elfoglalva 3 osztályt vezetni, kántori-teendőket önállóan végezni és mindenben segédkezni kellett. A kántori teendőkért ha én végeztem is, a főtanító tette zsebre a díjat. Magán órák voltak ugyan, de legnagyobb igyekezetem mellett sem kaptam, többet egy év alatt 40 forintnál. — Midőn a pályázatban kiírt 130—150 frtra hivatkozva kértem a hátralékot én voltam a legrosszabb, hanyag, szóval minden rossz és mindennek oka. Megjegyzendő egész évben mindaddig megvolt velem elégedve, míg jogos követelésemmel föl nem léptem.

A mint látszik, a „Népt. Lap.“ kiírt pályázatra sem lehet adni, mert így járunk.

Vajjon szabad-e a főtanítóknak ily önkényüleg járni el ez ügyben? Vagy pályázatot hirdetni szabad olyat is ami nem igaz?

Segítsünk nem csak a tanítók, de a s. tanítók helyzetén is, kik más reményekkel lépnek az életbe, hol minden önértetet és igazságot kiöl belőlök a főtanítók görbelelkűsége.

Volt szerencsém ezeket 4 éven át tapasztalni. Mindenütt más ugyan a helyzet, de nagyobbrészt mégis az anyagiak megrövidítésével történik.

Kihez forduljon egy segéd-tanító ily dologban? Bárhova fordul ezt felelők: „hja, az úgy van“! Bizony tura dolog, hogy a segéd-tanító huzza az igát, a főtanító a hasznát.

Homok-Szent-György, 1886. febr. 6-án.

Tisztelettel

Simon Ernő

urad. tanító.

Hasonló dolgok sok helyen előfordulnak. A mi a Néptanítók Lapjában való hirdetést illeti, ennek minden pontjához lehet ragaszkodni, s ha az ígéretek túlhaladják a valót, a hirdetés alapján mindig kereshet magának törvényes kielégítést. A kantori teendőknél való segítségért csak akkor követelhet díjazást, ha ez a nyilvános hirdetésben vagy a szerződésben kikötötten. Hogy némely főtanító a segéd-tanítóval végeztet mindent, a nélkül hogy ez jogában állana, az is megtörténhetik némely helyen, de hát az ellen lehet tenni. Legszébb viszony van azon fő- és altanítók között, kik a hivatalos terheket egyformán megosztják, és a segéd-tanító urak nem azt számítgatják, hogy mennyit kell tenniük, hanem hogy mennyit lehet. Mert ebben az időben szerzik meg azt a gyakorlati képességet, melyre önálló korukban, midőn hatáskörüik tágasabb, szükségük van.

Szerk.

S z ó r o s t a.

Természetrizai könyveinkben tömördek rossz szó fordul elő. Igyekezzünk ezeket kiküszöbölni s a mennyire lehet oly eluevezésekkel pótolni, a melyekkel a nép él.

Hibásan képzett elnevezések:

Utánc: helyesebben utánczó majom v. orangután. — *Farkagomb*: (farka gomb) gombfarku majom, v. magót. — *Ebfej*: kutyafejű majom, pávián. — *Bögönczök*: bögő majmok. — *Vakond*: a köznép p u e z o knak nevezi. — *Hangyász*: hangyázó. — *Kondor csórtaraj*: tarajos csőrű sas. — *Billegény*: barázdabillegető. — *Zenér*: fülemile. — *Teknőcz*: teknős béka. — *Gyil*: krokodil. — *Csukaszájú öldök*: amerikai krokodil. — *Szinbü*: színjatszó gyik. — *Tokár*: tokás gyik. — *Zuzár*: bálványkigyó. — *Marczonyok*: méregfogak. — *Csörgöncz*: csörgőkigyó. — *Zöld lombász*: leveles béka.

Göte: vizigyk. — *Ganajturony*: ganébogár. — *Hólyaghuzó izgoncz*: kőrishogár. — *Nünüke*: isten tehénkéje. — *Cincér*: cinczogó bogár. — *Böde*: Katiczahogár. — *Özöndék*: Káposztapille v. lepke. — *Boszor*: halálfejű lepke. — *Szövönczök*: szövök. — *Selymér*: selyemlepke. — *Puhányok*: puhaállatok. — *Festöncz*: festő.

Nem sorolhattuk fel mindazon hibás kifejezéseket, a melyekkel természetrajzi könyveink meg vannak tömve, de úgy hisszük ez is elég arra, hogy lapunk olvasóinak utmutatásul szolgáljon a többi hibás képzésű nevek helyesebbekkel való kicserélésére.

IRODALOM.

Paedagogiai Plutarch. Ezen cím alatta Orbók Mór egy igazán nagy hiányt betöltő vállalatot indított meg Pozsonyban. A füzetek ismert tollu íróktól, paedagogiai kitünőségek életrajzait hozzák, még pedig tisztanyomatu arczképek kíséretében. Ezen életrajzokból merithet a magyar néptanítás lelkesedést és kitartást nagy munkájához. Ezen életrajzokból tanulhatja meg, mily magasztos a pálya melyen működik, és mily nagy szellemek áldozták egész életüket a paedagogia emelésére és munkálására. Mi nem kételkedünk, hogy a Paed. Pl. nagyon el fog terjedni a néptanítók között. Megkönnyíti ezt az elterjedést az olcsó ár: egy füzet ára csak 20 kr. s ennek arányában lehet előfizetni 5—10 vagy 20 füzetre.

A Néptanítók Lapja márcz. 24-iki sz. „Itt a tavasz“ címmel egy 10 soros közleményt hoz. Ez valóban fontos paedagogiai ujság. Nagyon beleillik abba a komoly szaklapba. Vajjon Eötvös 1868. febr. 6-án azért indította-e meg államköltségén a lapot, hogy nekünk az időjárásról írjon? vagy talán azért hogy naplója legyen az udvari életnek? — Nem hiszszük.

Gyürky Ödön a „Paedagogiai Írók táranak szerkesztője, megkeresésünkre szives volt a Tanítóbarát azon olvasóinak, kik folyóiratára előfizetnek, a négy forint előfizetési árból egyet leengedni. Így tehát lapunk olvasói ezen becses folyóiraatra 3 forinttal fizethetnek elő. Az első évfolyamban a köv. művek jelennek meg: Plató paed. művei, az arab Abu-Tofail, a humanista Maffeo Vegio, Locke, Kant, Herbart, stb.

A borítékon hirdetett szépirodalmi munkát lapunk tisztelt olvasóinak becses figyelmébe ajánljuk.

M I U J S Á G ?

A „Békésm. Tanító E.“ Németh Lajos és Sass István tanítókat választotta képviselőkül. Ugyanitt elhatározták, hogy az egyesület 10 éves főnállását a jövő évben Csabán megünneplik. — (Pandur P.)

Petrozsényben egy ritka életkort ért asszony van: Fekete József ottani tanító nagyanyja, Buzicsky Franciska, ki 1781-ben született s így most 105 éves.

A Képesítési vizsgálatok Pécsen ápril. 22-én kezdődnek.

Megfagyott tanító. Oroszi Sándor tanítót Gyomán márczius 12-én a csudaballai dülőben megfagyva találták.

Mennyibe kerül az iskolák tisztogatása és suroltatása a fővárosban? Ez oly respectabilis összeg, hogy azon egész iskolákat fenntartani, sőt belőle a vidéken tán új épületeket is lehetne emelni. Ennek megállapítására a teréztéri elemi népiskola iskolaszékének azon indítványa vezetett, mely közegészségi szempontból azt kívánja, hogy minden tanterem havonként legalább egyszer fertőtlenítsék és suroltassék ki. Minthogy összesen 530 elemi népiskolai tanterem van s egyé 2 frt 50 krba kerül, mi a budgetben évi 16,000 frt többletkiadást okozna, a tanács a javaslatot nem fogadhatta el, bár azt maga is jónak tartaná; hanem elrendelte, hogy jövőre a tantermek a husvéti és nagy szünidőn kívül még a karácsonyi szünidő alatt is alapos tisztogatás alá kerüljenek. Bizony nem ártana a falusi iskolák tisztántartására is gondolni, mert az ilyen helyeken csak vizsgálat előtt való napon tisztogatnak, s a tanítók igen jól tudják, mennyire szükséges ez különösen faluhelyen, a hol a szűk terembe szorított gyerekek úgy beszorozza a padokat, hogy csaknem beleragad a paedagógus, és a falak olyanok, hogy háromszor is kell meszelní míg befogja a tisztátalanságot. „Dehát minek meszeltessünk míg az iskola tart” — mondja a böles iskolaszék, — „megest csak olyan piszkos lesz, aztán kár a mészéért.”

Fiume népoktatási állapotáról dr. Erődi Béla tanfelügyelő részletes jelentést terjesztett a közokt. miniszter elé. Érdekes adatok olvashatók benne. A huszonötezer lakossal bíró városban 4798 tanköteles gyermek volt. Egységes viszonyok uralkodnak a városban a gyermekek közt 4707-en r. katolikusok, és 3859-nek olasz az anyanyelve. Csak 64 magyar van köztük. Iskolába járt összesen 3711 tanköteles, s így a mulasztók még jókora százalékot képeznek. Volt a városban összesen 15 népiskola, de csak 4 állami iskolában tanítottak magyarul. 82 tanító közül még mindig 63 nem tud magyarul. A magyar kikötővárosban ez nem igen örvendetes állapot; ezirányban még soknak kell történnie. A helyzet javítása meg is indult már. Az állam tavaly 22,680 frtot költött a város népoktatására, melynek összes költségei 68,739 frtra rugtak.

Himlőjárvány uralkodik Déván. A tanítóképzőintézetet be kellett zárni.

A magyar iskolaegyesület ápril 5-én gyűlést tart.

Jubileum Kovrich Andor pilisi tanítót, közelebb lefolyt 50 éves jubileuma alkalmából a pilisi ref. egyház ezüst serleggel ajándékozta meg, az egyházmegye pedig a Zsedényi alapból 100 frtot utalványozott részére. Az ünnepélyen Sárkány József kir. táblai tanácselnök is jelen volt, mint az ünnepeltnek egykori tanítványa.

Mayer Miksa m. kir. vall. és közokt. ügyi min. titkár, a hivatalos Néptanítók Lapjának egykori szerkesztője meghalt márcz. 19-én. E nagytehetségű és vaszorgalmu paedagógiai író méltán gyászolja minden néptanító. Nyugodjék békében.

A népnevelők bpesti egyesülete márciusban Vajdady Gusztáv elnökte alatt közgyűlést tartott. Tárgyalás előtt a leköszönt jegyzők helyébe megválasztottak: Hortobácsi József első jegyzőnek és Szlemenicz Géza másodjegyzőnek. Ezután Lederer Ábrahám és Barna Jónás értekeztek, az egyik az olvasó könyvek használatának módjáról, a másik a felnőttek oktatásáról a magyar nyelv elsajátítása czéljából. Előadásukat élénk vita követte.

M U L A T T A T Ó.

A kökösi unitárius mester borjura tett szert. De mind a mellett hogy aritmétikás ember volt, nem tudta felszámítani az elegendő szénát a telelésre úgy hogy már február havában elfogyott a takarmány. Egyszer megunván egyetlen borjának bőgését, melyet az éhség látszott belőle kicsalni, letette zsoltáros könyvét s felemelve a borjut az istálló padlásra ezen szavakkal nyugtatta meg: No nézd meg, hogy nincsen egy szál széna se, héjába bőgysz.

* * *

A tihanyi szent ekklézsiában ezelőtt ház-sor szerint szokták a minden 3 évben változó rektort kosztal tartani.

(Nem tudom ugy van-e most?)

Akadnak nekik egyszer egy fiatal, de nagy lurkó rektoruk. Tihanyban a halnak természetesen — különösen a gárdának nagy bő-

sége van; az új rektor uramnak tehát vagy három hétig minden háztól gardát küldözgettek ebédre s vacsorára; pedig nincs a világon olyan étek, habár a legjobb ízűen is készítsék el, a mit úgy meglehetne unni, mint a halat.

Rektor uram is már megunta a halat halálból, de röstellette ezt egyenesen tudatni koszt adóival. Mit tesz tehát? Kapja magát elkezdni énekelni egy vasárnap a templomban: Kiáltásom halld meg Isten, s éneklj aztán egész álló héten reggel este mindig ugyan azon egy éneket, a hét közepén már a kurátor és presbejterek kezdtek összesugdozni, hogy meg kellene inteni a rektort, énekeljen már valami egyebet is.

Megszólítja tehát a kurátor a templom előtt a rektor urat ilyenképen. — Hát tiszteletes rektor uram! nem tudna már valami egyebet is énekelni, mint örökké csak azt, hogy: kiáltásom halld meg Isten?

Hm! kegyelmetek nem tudnak valami egyebet is főzni a rektornak három hét óta, mint mindig csak gardát?

A kurátor elérte a dolgot, s mindjárt ki is adta a faluba a rendeletet, s még aznap délre egy tál jó túrós csusza küldetett ebédre, más nap reggel aztán azt énekelte a rektor.

Az én lelkem szép csendesen nyugszik stb.

* * *

Kánt: Ugyan édes öreg néne, mi lehet az oka, hogy kelmed egy darab idő óta mindig legutólsónak marad a templomban s végig várja az éneklést, s aztán siránkozva távozik innen?

Öregasszony: Jaj kedves édes kánturam, az onnan van, hogy a kigyelmed éneklése egészen a szívemig szolgál, s a hányszor csak hallom a hangját, egészen elérékenyedem. Mert hát lássa kérem, most a mult tavaszon megbetegedett egy másféllesztendő szép üsző tinóm. Eleget kuráltuk, de biz a mégis csak szépen elpusztult. Hát mikor ez a szegény pára utósóba volt s mikor már épen meg akart döglenni, hát a szakasztott világra épen olyan formálag, de olyan keservesen bőgött, mint ahogy a kánturam énekel. Hát azótátólfogva valahányszor a kánturam éneklésit hallom mindig a szegény kárvallott tinómnak keserves bőgése jut eszembe, s nem tudom anélkül hallgatni, hogy rivásra ne fakadjak.

Kánt. (nagymergesen): No hát csak fakadjon ki kend miattam mindig a mig megüti a menydörgös ménkü.

T Á R S A L G Ó.

Kérdések.

8. Joga van-e oly tanítónak, ki osztályáért felelős, tanítótársát, ha ez őt tanításközben magánügyekről beszélgetve zavarja, az osztályból kiutasítani?
Sz. Gy.

9. Hol és miként van megírva az iskolaszék biráskodási joga?
J. Károly.

10. Mivel töltheti a falusi tanító leghasznosabban a nyári időt?
Nemes F.

F e l e l e t e k.

5. sz. kérdésre.

Oly természetrajzi könyv, melyben minden állat az eredeti színhez hiven hasonlító színezéssel van feltüntetve a *Schubert* féle természetrajz. Kapható vászonra felhuzva vagy könyv alakjában is. Utóbbi magyar v. német és latin v. francia szöveggel kemény színezett borítékba kötve I. emlősök osztálya 380 kr., — II. madarak osztálya 380 k., III. hüllők, halak stb. osztálya 380 kr., Bickel Gusztáv könyvkereskedésében Budapesten. — *Sz. K.*

6. sz. kérdésre.

Tanítói képesítőt többször is tehet. Ez ellen nem lehet senkinek sem kifogása. Azonban ha oly nagy szorgalmat érez magában, tanácsosabb lenne idejét a polgári tanárképző tárgyainak áttanulására fordítani és ebből állani ki a vizsgálatot. *Szász György.*

7. sz. kérdésre.

„Megtörténik egy pillanatban, a mi egész évben nem váratott.“
Somsich Sándor.

Egy pillanat megszüli azt, amit nem reméltünk egy esztendőtlől.
Tóth J.

A lapban előforduló idegen szavak jelentése.

Parquet, (párké) fr. = kockapadlózat.

Arithmetikus gg = számvető, számolni tudó.

Respectabilis, = tekintélyes.

Budget, ang. (büdssett) fr. (büdzse) = költségvetés.

Theoria, = elmélet.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

Nyomatott Gross Gusztáv és társánál Győrött 1886.